

Naamswijziging in Nederland, Duitsland en Frankrijk.

Citation for published version (APA):

Elzinga, W. E., & de Groot, G.-R. (1984). Naamswijziging in Nederland, Duitsland en Frankrijk. *Het Personeel Statuut, 1984*, 100-105.

Document status and date:

Published: 01/01/1984

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

VI Naamswijziging in Nederland, Duitsland en Frankrijk

I. Inleidende opmerkingen

De naam wordt door mensen als iets eigens beschouwd. Door hun naam worden en voelen zij zich aangesproken. De naam is een belangrijk middel tot identificatie en onderscheid van personen en vervult een niet te onderschatten rol bij de presentatie van de eigen persoonlijkheid.¹ Veelal gaan mensen zich met hun naam identificeren en krijgt de naam daardoor een zekere 'mystieke' dimensie.²

Hoewel de naam dus voor ieder individu iets hoogst persoonlijks is, heeft de drager zelf geen invloed op de naam. Voornamen worden door de ouders voor hun kinderen gekozen. Het recht laat hen hierin in principe vrij.³ Art. 1:4 BW stelt aan deze vrijheid slechts twee grenzen: de voornaam mag niet ongepast zijn en niet overeenstemmen met een bestaande geslachtsnaam, tenzij deze tevens als voornaam gebruikelijk is. Wat betreft de familienaam laat de wet geen keuzemogelijkheid (art. 1:5 BW): een kind krijgt de naam van zijn vader, tenzij het onwettig is en niet door de vader is erkend; dan krijgt het de geslachtsnaam van zijn moeder.

Negatieve naamervaringen of andere motieven kunnen voor de drager reden zijn de naam te willen veranderen. Wat betreft de voornaam zal een verandering in het dagelijks leven relatief eenvoudig te verwezenlijken zijn door familie, vrienden en kennissen te verzoeken de nieuw gekozen naam te gebruiken. In officiële stukken zal dit besluit echter geen effect sorteren, daarvoor is een overheidshandeling noodzakelijk. Voor de familienaam geldt dit a fortiori.

In dit opstel willen wij achtereenvolgens nagaan welke regels in Nederland, West-Duitsland en Frankrijk het overheidsbeleid bij het wijzigen van voornamen en familienaam beheersen. Omwille van de beschikbare ruimte zullen wij ons daarbij beperken tot de naamswijzigingen die niet gepaard gaan met of een gevolg zijn van een wijziging in de familierechtelijke betrekkingen of nationaliteit van de betrokken personen.

2. Naamswijziging in Nederland

a. Voornamen

Op grond van art. 1:4 lid 4 BW kan wijziging van voornamen op verzoek van de betrokken persoon of zijn wettelijk vertegenwoordiger worden gelast door de rechtbank. De rechter beoordeelt het verzoek op de toelaatbaarheid van de gevraagde naam, waarbij de criteria van lid 2 van art. 4 maatgevend zijn.⁴ De rechter zal het verzoek tevens toetsen op voldoende zwaarwichtig belang. De redactie van het artikel geeft de rechter daartoe de bevoegdheid.⁵ Deze toetsing was voor 1970 in het algemeen vrij streng. Het moderniseren van een 'ouderwetse' naam werd in de rechtspraak vaak van onvoldoende zwaarwichtig belang geacht.⁶ De verzoeken een patronymicum als laatste voornaam op te nemen werden verschillend beoordeeld. Het Hof Leeuwarden wees deze verzoeken in het algemeen toe.⁷ In de literatuur is een positieve houding tegenover deze, vooral in het noorden levende, traditie ook verdedigd.⁸ Gevaar dat zo een voornaam als geslachtsnaam wordt binnengesmokkeld is immers niet te duchten, aangezien hetzelfde patronymicum in elk geval in de daarop volgende generatie niet zal voorkomen.

Wordt de naamswijziging van een minderjarige verzocht dan zal de rechter de minderjarige van twaalf jaar en ouder in de gelegenheid stellen zijn mening over de naamswijziging kenbaar te maken (art. 902b Rv.). De rechter zal in het algemeen bij een dergelijk verzoek door anderen dan de ouders (bijv. voogd) strenge normen aanleggen.⁹

b. Geslachtsnamen

Geslachtsnaamswijziging volgt van rechtswege bij de erkenning van een onwettig kind of bij adoptie. Een andere mogelijkheid biedt art. 1:7 BW, lid 1: 'De geslachtsnaam van een persoon kan op zijn verzoek, of op verzoek van zijn wettelijke vertegenwoordiger, door de Koning worden gewijzigd.'. Lid 5 bepaalt dat bij algemene maatre-

gel van bestuur regelen gesteld worden betreffende de wijze van indiening en behandeling van verzoeken.¹⁰ Het Ministerie van Justitie heeft voorts richtlijnen gepubliceerd, die bij het behandelen van verzoeken tot naamswijziging in acht worden genomen.¹¹ In de richtlijnen worden drie categorieën wijzigingen onderscheiden, waarvoor telkens eigen regels gelden.

I. De wijziging van onwelgevoeglijke of bespottelijke namen, veel voorkomende namen¹² en namen van vreemde herkomst. De wijziging dient zo eenvoudig mogelijk te zijn, bijv. door omzetting van enkele letters of met behulp van een voor- of achtervoegsel. Is dit niet mogelijk, dan mag een nieuwe, zij het nog niet in Nederland voorkomende, Nederlands klinkende naam worden gekozen (uiteraard in overleg met het Ministerie). Toevoeging van een naam is in deze gevallen niet toegestaan.

Onder onwelgevoeglijke namen worden zowel namen begrepen die objectief onwelgevoeglijk zijn, als namen die door combinatie met het beroep van de drager een ongelukkige combinatie vormen (bijv. een poelier Rotwild). Deze regeling geldt tevens voor gevallen waarin de naam associaties oproept met nationaal of internationaal te slechter faam bekend staande personen.

II. De tweede categorie betreft toevoeging van een naam. Deze wordt uitsluitend verleend aan meerderjarigen indien de verzoeker aantoont dat de toe te voegen naam deel uitmaakt van de naam zoals deze door zijn voorouders ten tijde van de invoering van de burgerlijke stand¹³ als geslachtsnaam werd gevoerd en sindsdien niet in onbruik is geraakt, of indien het betreft de toevoeging van de in haar tak uitgestorven of met uitsterven bedreigde geslachtsnaam van de moeder. De verzoeker moet dan aantonen dat van de grootvader van vaderszijde van zijn moeder geen mannelijke afstammelingen meer in leven zijn van wie nakomelingen te verwachten zijn. De toe te voegen naam moet voor de eigen geslachtsnaam worden geplaatst.

Deze mogelijkheid heeft tot doel verarming van het Nederlandse namenbestand tegen te gaan. Het beleid is er echter op gericht een toeneming van dubbele namen tegen te gaan. Personen die tot de adel behoren kunnen geen beroep doen op deze regeling omdat in die gevallen onduidelijkheid over de afstamming (en titels en predikaten) zou kunnen ontstaan.

III. De derde categorie betreft de wijziging van de geslachtsnaam van een kind in die van zijn opvoeder. Deze regeling geldt zowel voor meerderjarige als voor minderjarige kinderen. Bij minderjarige kinderen is wijziging in het algemeen alleen mogelijk indien het belang van het kind ermee is gediend en aan enkele nadere eisen is voldaan. Na het bereiken van de meerderjarigheid kan het kind wiens naam op grond van deze regeling is gewijzigd altijd zijn oorspronkelijke geslachtsnaam herkrijgen.

Op grond van deze regeling is het mogelijk de naam van:

1. de stiefvader te verlenen aan een stiefkind;
2. zijn verwekker te verlenen aan een kind uit een buitenhuwelijks samenleving;
3. de moeder te verlenen aan een kind uit een één-ouder gezin;
4. de pleegvader te verlenen aan een pleegkind.

Het verzoek zal worden getoetst aan het belang van het kind, waarbij ervan wordt uitgegaan dat in het algemeen het belang van het kind wordt gediend als het dezelfde naam draagt als andere leden van het gezin waarin het wordt opgevoed. Uiteraard dient het gezinsverband een bestendig karakter te hebben. Dit wordt getoetst aan een aantal nadere voorwaarden.¹⁴

In de gevallen 1, 3 en 4 worden de vader van het kind en de naaste bloedverwanten van degene wiens naam wordt gevraagd op het verzoek gehoord. De vader kan als relevant bezwaar slechts aanvoeren dat naar zijn mening zijn kinderen zijn geslachtsnaam behoren te dragen. Aan deze bezwaren kan echter voorbij worden gegaan:

a. indien tussen de vader en het kind nagenoeg geen contact bestaat;

of

b. het kind van twaalf jaar of ouder en bekend met zijn afstamming, zelf de naamswijziging wenst; of

c. de bezwaren niet opwegen tegen het belang van het kind bij de naamswijziging.

Betreft het een kind uit een buitenhuwelijks samenleving dan moeten tevens de eventuele echtgenote van de verwekker en de eventuele echtgenoot van de moeder op het verzoek worden gehoord. Zij kunnen als relevant bezwaar aanvoeren dat zij van mening zijn dat slechts kinderen, geboren staande haar huwelijk met de verwekker, res-

pectievelijk staande zijn huwelijk met de moeder, zijn naam behoren te krijgen. Ook hier kunnen deze bezwaren op de gronden b en c worden gepasseerd.

Wordt het verzoek ingewilligd, dan vindt publicatie plaats in de Staatscourant om belanghebbenden de gelegenheid te bieden bezwaar te maken. De naamswijziging wordt tot stand gebracht door het KB zelf; de Minister van Justitie is belast met het sturen van een afschrift aan de ambtenaar van de burgerlijke stand (Art. 1:21 lid 5 BW). Tegen een afwijzende beschikking staat krachtens de Wet AROB beroep open bij de Afdeling Rechtspraak, die echter de afwijzing slechts marginaal kan toetsen.¹⁵

3. Naamswijziging in West-Duitsland

a. Voornamen

Ouders kunnen vrijelijk de voornamen voor hun kinderen kiezen, zij het dat de voornamen overeen moeten stemmen met het geslacht van het kind en de algemeen aanvaarde gebruiken en goede zeden.¹⁶

Wijziging van de voornaam is krachtens het Gesetz über die Aenderung von Familiennamen und Vornamen (NAeG) van 5 januari 1938¹⁷ mogelijk als een gewichtige reden dat rechtvaardigt. Nadere regels hieromtrent zijn gegeven in een Allgemeine Verwaltungsvorschrift.¹⁸ Als nadere voorwaarden worden gesteld dat de nieuwe voornaam niet aanstootgevend mag zijn en niet qua karakter als voornaam ongeschikt is. Het verzoek wordt behandeld door de 'untere Verwaltungsbehörde' (Oberstadtdirektor of Kreisbehörde).

b. Geslachtsnamen

Kinderen krijgen als geslachtsnaam de gezinsnaam van hun ouders (par. 1616 BGB), onwettige kinderen dragen de naam van hun moeder (par. 1617 BGB).

Naamswijziging is mogelijk:

1. bij wijziging van de familierechtelijke betrekkingen van kinderen;¹⁹
2. bij huwelijk;²⁰
3. door 'Einbenennung' (par. 1618 BGB). Het onwettige kind kan krachtens dit artikel de naam van zijn vader of zijn stiefvader verkrijgen zonder dat dit verandering brengt in de familierechtelijke betrekkingen. De nieuwe naam wordt verkregen door een daartoe strekkende verklaring af te leggen voor de ambtenaar van de burgerlijke stand. Toestemming van het kind is vereist, terwijl ook de moeder het met de naamswijziging eens moet zijn;
4. door een beschikking krachtens par. 1 NAeG. Een verzoek kan worden ingewilligd als de naamswijziging wordt gerechtvaardigd door een gewichtige reden. Ook ten aanzien van de geslachtsnaamswijziging stelt het Allgemeine Verwaltungsvorschrift nadere regelen. De ambtenaar van de burgerlijke stand is de bevoegde instantie voor het indienen van het verzoek, waarop de untere Verwaltungsbehörde beslist.

Welke redenen als gewichtig worden beschouwd wordt uitgewerkt in de richtlijnen²¹ die als bijlage aan het Allgemeine Verwaltungsvorschrift zijn toegevoegd. In het algemeen wordt het gewenst geacht dat kinderen dezelfde naam dragen als de andere leden van het gezin waarin zij worden opgevoed en dient een daartoe strekkend verzoek tot naamswijziging te worden gehonoreerd. Biedt het BGB daartoe echter een andere mogelijkheid,²² dan verdient deze de voorkeur. Is bijv. een wijziging in de familierechtelijke betrekkingen niet mogelijk, dan wordt als een gewichtige reden beschouwd:

- het voorkomen van het stigma van onwettig kind;
- naamswijziging van stiefkinderen;
- naamswijziging van pleegkinderen;
- naamswijziging van kinderen van een verloofd paar indien de bruidegom voor het voorgenomen huwelijk is overleden;
- naamswijziging als de kinderen zijn opgegroeid in een onvolledig gezin ten gevolge van een echtscheiding wegens bijv. zware zedendelicten gepleegd door de vader jegens zijn ex-vrouw en kinderen.

Ook andere motieven kunnen een gewichtige reden opleveren:

- behoud van een met uitsterven bedreigde naam;
- wijziging van bespottelijke of onwelgevoeglijke namen;
- wijziging van veel voorkomende namen. De naam dient dan bij voorkeur te wor-

den gewijzigd door toevoeging van een voor- of achtervoegsel, of door toevoeging van een andere naam, bijvoorbeeld die van de moeder of grootmoeder of van de echtgenoot. Betreft het een adellijke naam dan kan slechts de naam zelf, zonder predikaten, worden toegevoegd;

— buitenlandse of niet Duits klinkende namen. In het algemeen zal dit geen gewichtige grond opleveren. In speciale omstandigheden, bijv. van familierechtelijke aard of indien een wezenlijke belemmering voor deelname aan het maatschappelijk verkeer aannemelijk is, kan een dergelijk verzoek worden ingewilligd.

4. Naamswijziging in Frankrijk

a. Voornamen

De voornaam mag in Frankrijk in principe niet vrij worden gekozen. De wet van 11 germinal an XI is nog steeds van kracht, zij het dat een ministeriële richtlijn uit 1966 de ambtenaren van de burgerlijke stand wel aanspoort tot een soepele toepassing.²³

Wijziging van de voornaam was krachtens de wet van 6 fructidor an II absoluut verboden.²⁴ Dit verbod heeft aan betekenis ingeboet door invoering van een wijzigingsmogelijkheid in twee bijzondere gevallen: ter gelegenheid van een 'adoption plénière' krachtens art. 357 lid 2 Code civil en ingeval van verwerving van de Franse nationaliteit door een buitenlander, in welk geval de verzoeker zijn naam kan verfransen. Tevens bestaat nu een algemene wijzigingsmogelijkheid krachtens art. 57 Code civil op grond van gerechtvaardigd belang. De belanghebbende of diens wettelijke vertegenwoordiger kan een daartoe strekkend verzoek indienen bij de arrondissementsrechtbank, die hierop in raadkamer beslist. Aanwezigheid van gerechtvaardigd belang staat ter vrije beoordeling van de rechter; de rechtspraak is in het algemeen vrij terughoudend.²⁵

b. Geslachtsnamen

Wettige kinderen krijgen de naam van hun vader, onwettige kinderen krijgen de naam van degene die het kind als eerste heeft erkend. Wordt het kind door geen der ouders erkend, dan krijgt het gewoonlijk de naam van de moeder.²⁶

Wijziging van de familienaam is in principe niet mogelijk. Ook hier bestaan echter een aantal uitzonderingen:

1. ingeval van wijziging van de familierechtelijke betrekkingen;
2. op grond van art. 334 lid 2 en art. 334 lid 5 Code civil, indien het een buitenechtelijk kind betreft dat de naam van de moeder draagt. Het is mogelijk het kind de naam van de vader, respectievelijk de stiefvader, te geven middels een gemeenschappelijke verklaring door de ouders, respectievelijk de moeder en de stiefvader, af te leggen ten overstaan van de voogdijrechter. Betreft het een kind van 15 jaar of ouder dan is zijn toestemming eveneens vereist. Is de naamswijziging verkregen krachtens lid 5 dan kan het kind binnen twee jaar na het bereiken van de meerderjarigheid bij de arrondissementsrechtbank een verzoek indienen om zijn oorspronkelijke familienaam te herkrijgen;
3. op grond van de wet van 11 germinal an XI. Het betreft wijziging van bespottelijke of negatieve associaties oproepende namen en toevoeging van een uitstervende familienaam danwel een pseudoniem waaronder de verzoeker beroemd is geworden.²⁷ De procedure is vrij omslachtig. Er moet een aanvraag worden ingediend bij het Ministerie van Justitie met voorafgaande publicatie in het Journal officiel. Na drie maanden wordt advies gevraagd aan de Conseil d'Etat. Wordt het verzoek ingewilligd dan volgt opnieuw publicatie in het Journal officiel, waarna derden gedurende een jaar de gelegenheid hebben bezwaren tegen de naamswijziging in te dienen. Wordt het verzoek afgewezen dan bestaat geen beroepsmogelijkheid. De naamswijziging treft eveneens de minderjarige afstammelingen van de verzoeker;
4. op grond van de wet van 25 oktober 1972²⁸ bestaat voor buitenlanders de mogelijkheid ter gelegenheid van hun naturalisatie hun naam te verfransen. De te volgen procedure is veel eenvoudiger dan bij gewone naamswijziging. Het verzoek (eventueel gecombineerd met een verzoek tot voornaamswijziging) moet gedurende de naturalisatieprocedure of binnen 6 maanden daarna worden ingediend. Ook hier volgt publicatie in het Journal officiel en krijgen derden — zij het slechts gedurende 6 maanden — de gelegenheid voor het maken van bezwaar;

5. op grond van de wet van 2 juli 1923²⁹ betreffende 'le relèvement du nom des citoyens morts pour la patrie', kan de naam van een voor het vaderland gesneuvelde worden toegevoegd aan die van de naaste mannelijke bloedverwant. Het verzoek moet binnen 5 jaar na het overlijden van de trouwe staatsburger, danwel binnen 5 jaar na het bereiken van de meerderjarigheid van de verzoeker worden ingediend bij de arrondissementrechtbank die bevoegd is ten aanzien van de nalatenschap van de overledene.³⁰

5. Dient ons naamswijzigingsstelsel te worden aangepast?

De mogelijkheden voor naamswijziging in Nederland zijn ongeveer vergelijkbaar met de mogelijkheden die het Duitse stelsel biedt. Het Franse stelsel, dat ook bij de verkrijging van de naam in beginsel geen vrijheid kent, biedt minder wijzigingsmogelijkheden.

Een opvallend verschil met de buitenlandse stelsels vormt de splitsing van de bevoegdheden over twee verschillende instanties, de rechter en de Kroon. De vraag rijst of deze splitsing in stand zou moeten blijven. Hoewel er uiteraard belangrijke verschillen zijn tussen voornaams- en geslachtsnaamswijziging — men denke aan de gevolgen voor minderjarige afstammelingen — rechtvaardigen zij niet het verschil in behandelende instantie. Het zou de efficiëntie zeker ten goede komen als alle verzoeken tot naamswijziging door één instantie zouden worden behandeld. De meest geschikte instantie zou daarvoor onzes inziens de ambtenaar van de burgerlijke stand zijn. Hij beschikt over een ruime ervaring op dit gebied en kan, indien noodzakelijk, gemakkelijk overleg voeren met het Ministerie (bijv. over de keuze van een nieuwe familienaam). Ook in Duitsland liggen deze beslissingen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand. Een bijkomend voordeel is een vermindering van werklast bij de rechtbanken en het ministerie. Een beroepsmogelijkheid zou bij de burgerlijke rechter kunnen berusten. Een dergelijke constructie is ook reeds voorzien in art. 1:61 BW.

De mogelijkheden voor voornaamswijziging zouden vervuurd moeten worden in die zin dat minder streng wordt getoetst of sprake is van een gewichtige reden. De huidige constatering van een rechtbank dat, hoewel de naam voortdurend oorzaak is van plagerijen toch geen klemmende reden voor wijziging aanwezig is,³¹ dient tot het verleden te behoren. Voornaamswijziging zal binnen de grenzen van art. 4 mogelijk moeten zijn als een redelijk belang aanwezig is. Voor personen die meermaals verzoeken tot voornaamswijziging zouden indien kan de eis van een gewichtige reden, in deze zin uitgelegd, in voldoende mate een grens stellen.

De regeling voor geslachtsnaamswijziging is in grote lijnen bevredigend. Vooral de herstelmogelijkheid voor kinderen wiens naam op minderjarige leeftijd werd gewijzigd is zeer toe te juichen. Op detailpunten kunnen nog enkele opmerkingen worden gemaakt.

Ten eerste lijkt de onmogelijkheid om in het kader van richtlijn I een naam toe te voegen zinloos. Juist bij veel voorkomende namen zal toevoeging van een naam een eenvoudiger oplossing zijn dan het verzinnen van een nieuwe. Een wijziging van de regeling in de trant van de Duitse mogelijkheden in zo'n geval lijkt gewenst: vervanging door de naam van de moeder of grootmoeder of de naam van de echtgenote, of eventueel toevoeging van een van die namen.

Een ander punt van kritiek betreft de uitsluiting van adellijke personen van de mogelijkheid een uitstervende familienaam te redden. Ook hier zou aansluiting kunnen worden gezocht bij de Duitse oplossing, door te bepalen dat enkel de naam zelf, zonder bijbehorende titel of predikaat, kan overgaan.³² Tevens zou een aanvulling kunnen worden overwogen die het mogelijk maakt ook toevoeging van de naam van de moeder te verlenen, als weliswaar mannelijke afstammelingen zijn te verwachten, maar niet in Nederland.

In het huidige stelsel worden veel verzoeken om naamswijziging ingewilligd, hetgeen wij bevredigend achten.³³ Belangrijk is het echter — zeker met het oog op bezuiniging — om procedures van naamswijziging te voorkomen. Ten aanzien van voornamen verdient het aanbeveling dat ouders hun kinderen meer dan één voornaam geven en zo het kind zelf een keuzemogelijkheid bieden. Ten aanzien van geslachtsnamen zou het invoeren van een keuzemogelijkheid, welk van de geslachtsnamen van de ouders aan het kind wordt meegegeven, het beroep op een aantal van de huidige richtlijnen sterk doen verminderen.³⁴ Voor bespottelijke, veel voorkomende, niet-Neder-

landse en met uitsterven bedreigde familienamen kan zo op simpele wijze een oplossing worden gevonden. De door ons reeds eerder bepleitte verruiming van de verkeersnaam³⁵ zou tevens in veel gezinssituaties bevredigend kunnen werken.

Tenslotte willen wij ten aanzien van het naamrecht een soepel overheidsbeleid bepleiten. De naam is vanuit administratief oogpunt van relatief gering belang, maar kan wel degelijk een belangrijke rol spelen bij de ontplooiing van de eigen persoonlijkheid. Het recht dient aan die ontplooiing zo min mogelijk belemmeringen in de weg te leggen.

Wendelien E. Elzinga en Gerard-René de Groot

- 4 BGH 15 april 1959, StAZ 1959, 236.
- 5 J. Deelen, Pitlo-bundel 'Plus est en vous', 1970, blz. 194.
- 6 Bundesverfassungsgericht 31 augustus 1982, StAZ 1983, 70.
- 7 Krüger, StAZ 1982, 37 voor Turkije.
- 8 Dit is wat ruimer dan wat de vorige Codex, 1917, voorschreef, canon 761: Curent parochi ut ei qui baptizatur, christianum imponatur nomen; ... Sylvie Nautré, Le nom en droit comparé, Frankfurt 1977, blz. 33.
- 9 J. Kusters, Internationaal burgerlijk recht, 1917, blz. 349, Koster-Dubbink, 1962, blz. 574, 585, A. Ponsard, Revue critique 1966, blz. 57, J. Deelen, Pitlo-bundel 'Plus est en vous', 1970, blz. 195.
- 10 Permanente Commissie: HPS 1972, blz. 38.
- 11 Vgl. over dit verdrag HPS 1981, blz. 2 e.v., 18 e.v.
- 12 Zie over *Duits* recht: J. Gernhuber, Das Ständesamt 1983 blz. 265-272, U. Diederichsen, Neue Juristische Wochenschrift 1981 blz. 705-713; over *Belgisch* recht W. Pintens, Naam, 1981, deze deelde mede dat een wetsontwerp aanhangig is tot aanschaffing van de wet van 21 Germinal XI die in Frankrijk nog geldt; in het algemeen over namenrecht: Sylvie Nautré, Le nom en droit comparé, Frankfurt 1977.
- 13 Cass. 12 nov. 1964, Gaz. Pal. 1965.1.191.
- 14 Vgl.: J. Deelen, o.c., blz. 198, instemmend met Kollewijn. Zie Rb. Zutphen 4 oktober 1979, HPS 1980, 93.
- 15 Permanente Commissie: HPS 1972 blz. 38.
- 16 De discussie over de toelaatbaarheid als voornaam van namen als *Willemzoon*, *Corneliszoon*, *Sjoerds* (Hof Leeuwarden 24 december 1969 NJ 1970, 4) heeft een verkeerd uitgangspunt. Het gaat niet om voornamen maar om ons huidige recht vreemde naambestanddelen. Vgl. Rb. Zutphen 20 januari 1981, HPS 1982, 31.
- 17 Zie aanbeveling CIEC, München 3 september 1980, betreffende de identificatie van vluchtelingen uit Zuid-Oost Azië, sub d, bundel Conventions et recommandations, 1981, blz. 287.
- 18 J. Kampers. Inleiding tot de burgerlijke stand, 1982, blz. 48.
- 19 Permanente Commissie 1968 (206, 213).
- 20 Sylvie Nautré, o.c. blz. 128, voor Duitsland: de moeder die de zorg voor het kind heeft, niet de wettelijke vertegenwoordiger, blz. 140.
- 21 Aldus ook Ch. Petit, Hoofdtrekken blz. 64, anders Asser-De Ruiters I, blz. 17. Als hier bepleit: LG Würzburg 7 februari 1967, StAZ 1968, 197, Sylvie Nautré, o.c. blz. 130 (België, Spanje).
- 22 Ch. Petit, Hoofdtrekken, blz. 63.
- 23 HR 2 april 1942 (Jurgens-Van Heesch), NJ 1942, 468, HR 27 juni 1958 (de Selys), NJ 1958, 393.
- 24 H. Dölle, Familienrecht II, blz. 114, Uwe Diederichsen, NJW 1981, blz. 706 noot 9, LG Würzburg 7 februari 1967, StAZ 1968 blz. 197.
- 25 Aldus voor Frankrijk Ph. Malaurie, Répertoire Dalloz de droit international sub voce Nom-prénom-noblesse, no. 46.
- 26 § 22.I: Kann der Anzeigende die Vornamen des Kindes nicht angeben, so müssen sie binnen Monatsfrist angezeigt werden. Sie werden alsdann am Rande des Geburtseintrags vermerkt.
- 27 Vgl. casus Rb. Amsterdam 8 december 1971, NJ 1972, 275.

V

VI

- 1 *Leirer, V.O.*, Common first names as cues for inferences about personality, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 1982, pp. 712-718.
- 2 *Rita Kohnstamm*, De naam als risico, Zaterdag Bijvoegsel van NRC-Handelsblad, 21 juli 1984, p. 5.
- 3 *G.R. de Groot*, Kanttekeningen over de familienaam, HPS 1980, p.79.
- 4 Voor 1 jan. 1970 gold een gesloten systeem van voornamen met dien verstande dat op grond van de wet van 11 germinal an XI (1-4-1803) en het Souverein besluit van 15 maart 1815, no. 87, toegestaan waren 'les noms en unsage dans les différents calendriers, et ceux des personnages connus dans l'histoire ancienne' alsmede 'zoodanige bekende voornamen, welke in overoude tijden, aldaar in de onderscheiden provinciën en landschappen, of bij sommige geslachten gebruikelijk, en algemeen als voornamen erkend zijn geweest'. *Asser-Wiarda*, 1957, p. 1156.
- 5 Belangrijk is de vraag, indien de gewenste naam overeenstemt met een geslachtsnaam, of er sprake is van een 'tevens gebruikelijke voornaam'. Daarbij moet worden uitgegaan van een thans gebruikelijke voornaam. HR 4 februari 1971, NJ 1971, 227. *H.F.W. Luiking* bepleitte echter daarvoor de toestand op 15 maart 1815 als richtsnoer te nemen, HPS 1973, p. 1-3. T.a.v. de invulling van de term gebruikelijk meent de minister dat het voorkomen in één enkele familie niet voldoende is, maar 'min gebruikelijk' is al acceptabel. MvA II, Parl. Gesch. p. 24. Het is evenmin noodzakelijk dat op het moment van naamgeving levende dragers van die voornaam aanwezig zijn, Parl. Gesch. Inv. wet, p. 1053.

- 5 *Asser-De Ruiter*, 1978, p. 20. Voor het oude recht werd dit aangenomen sinds HR 19 september 1938, NJ 1939, 338.
- 6 Vgl. Rb Amsterdam 29 februari 1928, NJ 1928, 1317 (Trijntje in Tine) Rb. Haarlem 20 mei 1943, NJ 1943, 860 (Pietje in Petronella). De huidige rechtspraak is veel coulanter, gemiddeld wordt 95% van de verzoeken om voornaamswijziging ingewilligd.
- 7 Bijv. Hof Leeuwarden, 12 oktober 1949, NJ 1950, 353 en 24 september 1969, NJ 1970, 4.
- 8 *J.A. Nota: Geslachtsnamen, voornamen, patronymica*, NJB 1971, p. 333.
- 9 Rb. Alkmaar 13 februari 1947, NJ 1947, 461.
- 10 Zie KB van 9 december 1969, S. 544 zoals gewijzigd door KB van 17 augustus 1983, S. 405.
- 11 De thans geldende richtlijnen zijn vastgesteld bij beschikking van de Staatssecretaris van Justitie van 3 december 1976, Stcrt. 1976, 240 en laatstelijk gewijzigd op 24 april 1980, Stcrt. 1980, 89 (inwerking getreden op 1 juni 1980).
- 12 Hierbij gaat het om namen die in geschrifte hun onderscheidend vermogen hebben verloren (bijv. De Vries komt in aanmerking, De Friesch niet).
- 13 1810-1838.
- 14 De richtlijn eist bij:
- stiefkinderen, dat het huwelijk met de moeder een jaar heeft geduurd, het huwelijk bestendig wordt geacht, het kind in het nieuw gevormde gezin wordt opgevoed en dat de stiefvader met het verzoek instemt. Aan bezwaren van de vader kan slechts worden voorbijgegaan, indien het samenlevingsverband van de moeder met de stiefvader vijf jaar heeft geduurd;
 - kinderen uit een buitenhuwelijkse samenleving, dat de samenleving tussen moeder en verwekker reeds vijf jaar duurt, bestendig wordt geacht en het kind in dit gezin wordt opgevoed;
 - kinderen uit één-ouder gezinnen, dat het huwelijk van de ouders is ontbonden of de relatie van de moeder met de erkenner is verbroken en de moeder vervolgens gedurende vijf jaar het kind alleen heeft opgevoed en wijziging van deze situatie niet aannemelijk is;
 - pleegkinderen, dat het huwelijk van de pleegouders bestendig wordt geacht en het kind door hen wordt opgevoed.
- 15 In ruim 80% van de gevallen blijft de beschikking dan ook in stand, *J. Hamel: Geslachtsnaamsverandering en administratieve rechtspraak*, HPS 1980, p. 50-53.
- 16 'Maria' mag echter aan jongens wel als tweede voornaam worden gegeven. De regeling is te vinden in par. 262 Abs. 3 en 4 Dienstanweisungen für die Standesbeamten und ihre Aufsichtsbehörden.
- 17 RGB1. I, 1938, p. 9, BGB1. III 401-1.
- 18 Allgemeine Verwaltungsvorschrift der Bundesregierung über die Aenderungen und Feststellung von Familiennamen sowie über die Aenderung von Vornamen, in der Fassung von 14. Dezember 1960 und 8. Mai 1963, BAnz. Nr. 249 van 24.12.1960 en Nr. 91 van 16.5.1963.
- 19 Onder meer krachtens paragrafen 1719, 1737, 1740, 1757, 1765 BGB.
- 20 In Duitsland dienen echtgenoten een van hun beider geslachtsnamen als gezinsnaam te kiezen. Dit brengt voor degene wiens naam niet is gekozen een naamswijziging met zich mee.
- 21 Richtlijnen für die Bearbeitung der Anträge auf Aenderung des Familiennamens. In verband met de omvang van deze richtlijnen worden slechts enkele voorbeelden genoemd. De richtlijnen zijn tevens gepubliceerd in StAZ 1961, p. 70 e.v.
- 22 Zie noot 24 en de mogelijkheid van de Einbenennung.
- 23 Richtlijn van 12-4-1966, J.O. 3-5-1966: namen ontleend aan de mythologie, hedendaagse geschiedenis danwel een lokale traditie dienen te worden geaccepteerd.
- 24 Afgezien van verbeteringen in de akte van de burgerlijke stand.
- 25 Vgl. jurisprudentie genoemd bij *G. Marty en P. Raynaud*, Droit Civil, Les Personnes, 3e Ed. Paris 1976, no. 730, noot 3.
- 26 *L. Mazeaud*, Leçons de droit civil, 6e Ed., Deel I, 2e gedeelte, Parijs 1981, nrs. 535, 536.
- 27 *Marty & Raynaud*, no. 723; *A. Weill en F. Terré*, Droit civil, Les personnes, la famille, les incapacités, Parijs 1978, no. 49.
- 28 Gewijzigd bij wet van 9 jan. 1973 en 5 juli 1974.
- 29 Aangevuld bij wet van 8 feb. 1957.
- 30 Deze bevoegdheid komt in volgorde van erfopvolging toe aan verwanten tot in de 6e graad.
- 31 Rb. Haarlem 20 mei 1943, NJ 1943, 860.
- 32 Dat juist adellijke namen met uitsterven worden bedreigd is aangetoond door *A.J.O. baron Van Wassenaer van Catwijck*, Naamrecht op de helling, NJB 1983, p. 412.
- 33 Uit navraag bij diverse Arrondissementsrechtbanken bleek dat verzoeken om voornaamswijziging voor 95% worden ingewilligd. Het was jammergenoeg niet mogelijk op korte termijn gegevens van het Ministerie van Justitie over geslachtsnaamswijzigingen te verkrijgen.
- 34 Een meer mogelijkheden biedend naamrecht zal enerzijds het beroep op wijzigingsbepalingen verminderen, anderzijds de toepassing van deze bepalingen stringenter maken. Vgl. BVerwG 18-2-1981, NVwZ 1982, III, vgl. ook VG Freiburg, 21-4-1976, Fam RZ 1977, 321.
- 35 *W.E. Elzinga en G.R. de Groot*, Naar een liberaler naamrecht, Hartmans Tijdschrift 1984, p. 108-123.
- 36 Vgl. noot 1, in het bijzonder het artikel van *Rita Kohstamm*.